

ליקוטים נפלאים פרשת וישלח

לאדוני למצוא חן בעיניך" (לב, ו)

שואל האור החיים הקדוש, יש להבין מדוע שולח יעקב אבינו לספר לעשו את הצלחותיו ואת עושרו, הרי יעקב אבינו רוצה לפייס אותו, ומה התועלת בסיפור זה???

התשובה היא, שזה בדיוק חלק מהפיוס וקירוב הלבבות, וזלה"ק של האור החיים 'דרך שני אחים אשר נאמנים הם באהבתם, להודיע לאח את כל אשר יעבור עליו, כי זה יגיד קירבת הלבבות'. והמטרה היתה למצוא חן בעיניו, על ידי כך שמראה לו שהוא מאמין בו ונאמן באחותו.

בדרך זה, מבאר רבנו גם בפרשת וישב, את הסיבה שיוסף סיפר לאחים שלו את כל החלומות שלו, ולכאורה הרי ידע שהם שונאים אותו, ומדוע מוסיף לספר להם חלומותיו?? אלא שיוסף הצדיק נתכוון לגרום לקרבת הלבבות ביניהם, שמראה להם שהוא אוהב ונאמן להם, כי ידוע שאדם מספר את חלומיו, רק למי שהוא אוהב, כדי שיפתור לו את החלום לטובה, ולכן סיפר להם יוסף את על מה שעובר עליו כדרך אחים נאמנים.

נמצאנו למדים, שהאדם צריך לעשות הרבה ולהקריב המון, למען האהבה והשלום והאחדות, ואדרבה מי שעושה כן אינו מן המפסידים, אלא מן המרוויחים, יעקב ניצל מעשו, והקים משפחה לתפארת, היסוד של עם ישראל, יוסף הצדיק גם לא הפסיד, אדרבה עלה לגדולה, ושלט במעצמה הגדולה ביותר בזמנם.

"ויחץ את העם אשר אתו ואת הצאן ואת הבקר והגמלים לשני מחנות ויאמר אם יבוא עשו אל המחנה האחת והכהו והיה המחנה הנשאר לפליטה" (לב, ח - ט)

יש להבין שאל הצדיק רבי שלום מבעלזא מנין היה לו ליעקב אבינו בטחון שאם יכה עשו מחנה אחד, יישאר המחנה השני לפליטה, ומאין לו שלא יכה עשו את שני המחנות? אלא תרץ הרבי על פי הכתוב (ויקרא כו, ח): "ורדפו מכם חמשה מאה", דהיינו שחמשה מישראל יכולים לנצח במלחמה מאה איש. והנה אצל יעקב היו באותה שעה שבעה עשר נפש: הוא עצמו, אחד עשר בניו, ארבע נשותיו ודינה ביתו, ואילו עשו הלך לקראתו עם ארבע מאות איש, נמצא שעל פי החשבון של "ורדפו מכם חמשה מאה", אין במחנהו של יעקב מספיק אנשים כדי לנצח את עשו וחילו.

משום כך חילק יעקב את משפחתו לשני מחנות, המחנה הראשון היו בו עשרה אנשים ובמחנה השני שבעה, והיה סבור יעקב שכאשר יראה עשו את הדבר יעשה אף הוא כך וחלק את אנשיו לשני מחנות מאתיים איש בכל מחנה.

אם כך המשיך הרבי כאשר יבוא המחנה האחד של עשו להילחם במחנה הראשון של יעקב ינצחו העשרה את המאתיים ולאחר מכן יצטרפו עשרת המנצחים

"וישלח יעקב מלאכים לפניו אל עשו אחיו ארצה שעיר שדה אדום" (לב, ד)

"מלאכים מומשי" (רש"י)

המושג אומרת; הרחק משכן רע ואל תתחבר לרשע (אבות א, ז). כי אפילו האדם המושלם ביותר, בהיותו שרוי במחיצתו של רשע, סופו ללמוד מדרכיו הרעים. לפיכך, חושש היה יעקב לשלוח בני אדם אל עשו, פן יושפעו ממנו לרעה. ולכן שלח מלאכים. וזהו שאמר הכתוב: "וישלח יעקב מלאכים" ולא בני אדם משום "אל עשו אחיו" שהוא אדם רשע. ו"ארצה שעיר שדה אדום", גם המקום הוא מושחת. בשליחות כזו, אין לסמוך אלא על מלאכים בלבד. (חומת אש)

"וישלח יעקב" (לב, ד)

"וישלח" וי-שלח, כלומר יעקב שלח ממנו את ה"וי", גירש ממנו את העצבות. (הרה"ק ר' נפתלי מרופשיץ)

"עם לבן גרתי" (לב, ה)

"ותר"י"ג מצוות שמרתי ולא למדתי ממעשו הרעים" (רש"י) יעקב אבינו נאנח ואמר: אמנם תר"י"ג מצוות שמרתי, אולם מצטער אני כי לא למדתי מלבן לקיים את המצוות בשלמות כזו של התלהבות ומסירות, כפי שהוא היה עושה את מעשו הרעים... (בשם מהר"ם שפירא מלובלין זצ"ל)

"עם לבן גרתי" (לב, ה)

עם לבן גרתי ותר"י"ג מצוות שמרתי (רש"י) תמה ר' יצחק זליג מורגנשטרן, האדמו"ר מסוקולוב: יעקב, בחיר האבות, כלום נאה לו להתפאר בזאת ששמר תורה בבית לבן? מי ישמור אם הוא לא ישמור? אלא "עם לבן", פירוש: ביחד עם מעשה לבן, בתוך העובדין (מעשה) של חול "גרתי" שמרתי תר"י"ג מצוות, התורה כולה. זכיתי והכנסתי את הקדושה גם בעבודתי הפשוטה והרגילה.

"עם לבן גרתי... ויהי לי שור וחמור צאן ועבד ושפחה" (לב, ה-ו)

עם לבן גרתי ותר"י"ג מצוות שמרתי ולא למדתי ממעשו הרעים" (רש"י). על קיום המצוות סיפר יעקב לעשו רק בדרך רמז, ואילו על עשירותו הוא סיפר בגלוי ואף הוכיח לו אותה בשלחו לו מנחה, וכל כך למה? כדי שאם ירצה עשו להרע לו ולהזיקו, יחפש לעשות זאת ב'גשמייות' וברכוש, ולא ינסה לפגוע בו בעניינים רוחניים. (חידושי הרי"ם)

"שור וחמור צאן ועבד ואשלחה להגיד ושפחה"

לעי"נ

הרה"צ פנחס בן ר' בנימין ביוש רוזנבוים זצוק"ל - כ"ו בניסן

ליקוטים נפלאים פרשת וישלח

"ויאמר שלחני כי עלה השחר" (לב, כז)

וברש"י, שהגיע זמנו לומר שירה. בספה"ק עבודת ישראל הביא לבאר, שידוע שהשטן בעצמותו אינו רוצה שישמעו לקולו ושיחטאו, אלא שתפקידו הוא לפתות את האדם, כדי שיתגבר האדם ויקבל שכרו על זה, ואם מפתה אדם לעבור עבירה, תקוותו שהאדם לא ישמע איליו, ואם האדם נכשל, הרי זה מצער. והנה כאן יעקב אבינו שהיה בעל כח גדול, ובכל זאת לא השתמש בזה לשום תאוות, וכעת שנלחם עמו בפנים בפנים, והתגבר על היצר, הרי שהמלאך שמח שמחה גדולה למאוד, שיעקב אבינו עמד בצדקתו ונצחו, וממילא הגיע זמנו לומר שירה על שיעקב אבינו נצחו. (עבודת ישראל)

"הגידה נא שמך ויאמר למה זה תשאל לשמי" (לב, ל)

ופירש רש"י: שמשנתה שמו כל פעם לפי שליחותו. ובעלי המוסר מפרשים "למה זה תשאל לשמי" זה שמו ועצמותו של השטן שלא לתת להתבונן ולשאול את עצמו על מצבו הרוחני, וזה הכוונה "למה זה תשאל" אין להתבונן כלל מה חובתו בעולמו. (בשם הרב גרשון שטיינברג)

"ויזרח לו השמש כאשר עבר את פנואל והוא צלע על ירכו" (לב, לב)

רש"י הביא מדרש אגדה שהכוונה ויזרח לו לצרכו, לרפאות את צלעתו. בספר דברי יאיר מובא הסבר נוסף על מה ולמה זרחה לו השמש - בדרך החידוד: חז"ל אמרו (סוכה כט, א): "בשביל ד' דברים החמה לוקה", ואחד מהם על שני אחים שנשפך דמם כאחד". והנה רבקה אמרה (בראשית כז, מה): "למה אשכל גם שניכם יום אחד" ופירש (רש"י) נתנבאה שביום שימות יעקב ימות גם עשו. ולכן נאמר אחרי סיפור יעקב והמלאך "ויזרח לו השמש", כי לו היה יעקב נהרג על ידי המלאך, היה גם עשו מת בו ביום, והיה נשפך דמם של שני אחים ביום אחד, והיתה החמה לוקה. כעת שניצל יעקב נאמר: "ויזרח לו השמש..."

"וירא את הנשים ואת הילדים ויאמר מי אלה לך ויאמר הילדים אשר חנן אלקים את עבדך" (לג, ה)

מקשה הרמב"ן, הלא שאל עשו מי אלה על הנשים והילדים, ולמה השיב לו יעקב רק על הילדים ולא על הנשים. אלא הגמרא אומרת, כל הנושא אשה לשם שמים מעלה עליו הכתוב כאילו ילדה (סוטה יב), אם כן הרי הנשים הנישאות לשם שמים גם הן בגדר "ילדים", ולפיכך שפיר השיב יעקב על כולם. (אמרי אמת)

למחנה השני וביחד יכו את הנותרים בקלות. לפי זה סיים הרה"ק מבעלזא יש לפרש את הפסוק כך: "אם יבוא עשו אל המחנה האחת", כאשר יבוא עשו אל המחנה הראשון, "והכהו" ינצחו עשרת האנשים את עשו וחילו, ומשום כך בוודאי "והיה המחנה הנשאר לפליטה".

"ויהי את העם... והיה המחנה הנשאר לפליטה" (לב, ה-ט)

משום שהכין עצמו לתפילה, ותפילה עושה מחצה לכן חצה את המחנות כדי שלפחות מחנה אחת יהא נשאר. (חתם סופר)

"קטנתי מכל החסדים ומכל האמת" (לב, יא)

אומרים בתפלה "יהי חסדך ה' עלינו כאשר יחלנו לך" ונראה הכוונה דהנה עם ישראל מצפים כל השנים לגאולה שלימה ואף שעדיין לא זכינו לכך ואין אנו רואים שהגיעה הגאולה מכל מקום ממשיכים אנו לצפות בכל יום מחדש עוד ועוד, ועל כן אנו מבקשים מבורא עולם "יהי חסדך ה' עלינו" שתרבה עלינו חסדים אף שאינך רואה מאתנו כל כך מעשים טובים ואין אנחנו ראויים לחסדים מרובים "כאשר יחלנו לך" אנו כל השנים אף שלא ראינו הגאולה. (המגיד הגדול ממעזריטש ז"ע)

"ואתה אמרת היטב איטיב עמך" (לב, יג)

לכאורה קשה למה פחד הרי הקב"ה הבטיחו כמה פעמים. אלא יש לומר ע"פ מה שכתב הרמב"ם בהקדמה לפירוש המשניות, שהא דאמרין שהבטחת הקב"ה אינה יכולה להבטל זה רק כשהא בא ע"י מלאך או נביא, אבל ע"י הקב"ה בעצמו יכול להבטל, לזה אמר "ואתה אמרת" וממילא יכול להבטל. (מקור ברוך)

"מנחה לעשו" (לב, יד)

מדוע נתן יעקב לעשו מתנות? האם לא היה מספיק להתפלל? אלא רצה יעקב לפעול לבניו עד סוף כל הדורות, שכשתהיה להם בעיה עם הגויים יתנו להם שוחד, ויבטלו הגזרות....

"ורווח תשימו בין עדר ובין עדר" (לב, יז)

וכתב רש"י: עדר לפני חברו - כדי להשביע עינו של אותו רשע, ולתווהו על ריבוי הדורון...

דרש הגה"צ רבי יחזקאל לוינשטיין ז"ע ואמר: בא ונראה מה השביע את עינו של אותו רשע, כלום! אוויר - רווח! כן כל תאוות העולם, הם רק דמיון כאילו יש לו ממשות, ובאמת כלום אין בו!

ועפ"ז אפשר להסביר את העניין ששמים יד על העיניים בקריאת שמע, למען נדע כי רק האמונה בה' היא אמיתית, וכל מה שאתה רואה בעיניך הוא מציאות זמנית ולא ממשית "רוח אוויר" המטעה את האדם...